

**Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo**

Določil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje
na 142. seji dne 16. 6. 2011 kot prilogo k izobraževalnemu programu
Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija, UL 54/98

Poljanska cesta 28
1000 Ljubljana
T 01 30 05 100
F 01 30 05 199
www.zrss.si

IZVEDBENA NAVODILA

za dvojezično izvajanje izobraževalnega programa

DVOJEZIČNA SLOVENSKO-MADŽARSKA GIMNAZIJA

**Priloga k javno veljavnemu in objavljenemu dvojezičnemu srednješolskemu
izobraževalnemu programu:**

	UL	KLASIUS-SRV	KLASIUS-P
Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija	54/98	15002	0102

Avtorji gradiva:

Vladimir Milekšič, Tomaž Kranjc, mag. Vida Gomivnik Thuma, Mária Pisnjak, Irena Kumer

Pri oblikovanju izvedbenih navodil so v obdobju 2008–2011 s pripombami sodelovali:

Olga Požgai - Horvat, dr. med. spec., predsednica Komisije za narodnostna vprašanja Občine Lendava; mag. Anton Balažek, župan Občine Lendava, Jožef Kocon in Ferenc Horváth, predsednika sveta Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti, Štefan István Varga, član Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, Jožef Hajdinjak, podžupan občine Lendava, Slavko Režonja in Silvija Hajdinjak Prendl, ravnatelj oz. ravnateljica DSŠ Lendava, vsi učitelji DSŠ Lendava ter Ines Vidmar in mag. Renata Zupanc Grom, Ministrstvo za šolstvo in šport.

KAZALO

UVOD	3
PRILAGODITEV IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA	4
POMOČ VPISANIM UČENCEM IZ ŠOL S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM	5
UČNI JEZIK.....	6
MOŽNI NAČINI JEZIKOVNE ORGANIZACIJE POUKA NA DSŠ	6
POUK MADŽARŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU	8
UČNA GRADIVA.....	8
OBVEZNE IZBIRNE VSEBINE	8
SPREMLJANJE.....	9
VIRI	10
a. IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI:	10
b. SEZNAM PREDPISOV, KI SO PODLAGA TEM NAVODILOM:	11

SEZNAM KRATIC

DSŠ	dvojezična srednja šola
ZPIMVI	Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja
DV	oznaka izobraževalnih programov, prilagojenih za dvojezično izvajanje
SSSI	Strokovni svet RS za splošno izobraževanje
OIV	obvezne izbirne vsebine
A2	raven jezikovnega znanja v Skupnem evropskem referenčnem okviru za jezike: uporabnik na osnovni ravni (vmesna raven)

Pojasnilo: Madžarski jezik se poučuje na dveh ravneh:

madžarščina I (zapis v predmetniku): madžarščina kot materinščina

madžarščina II (zapis v predmetniku): madžarščina kot drugi jezik (nadaljevalni).

UVOD

Vzgoja in izobraževanje pripadnikov madžarske narodne skupnosti je sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji; poteka na podlagi predpisov, ki urejajo področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega izobraževanja, nižjega in srednjega poklicnega izobraževanja, srednjega strokovnega oziroma tehniškega ter srednjega splošnega izobraževanja.¹ Dvojezična srednja šola na narodnostno in jezikovno mešanem območju Prekmurja je torej sestavni del sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. Zanj veljajo vsi zakoni, podzakonski akti, predpisi, smernice za delo in navodila s področja vzgoje in izobraževanja. V skladu z 8. členom Zakona o gimnazijah ter 6. členom Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju sta učna jezika v dvojezični srednji šoli slovenski in madžarski. Vloga in naloge dvojezične srednje šole so še dodatno opredeljene v Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (v nadaljevanju ZPIMVI). Skladno s tem zakonom se dvojezični izobraževalni programi prilagodijo tako, da se dopolnijo:

- cilji vzgoje in izobraževanja,
- pogoji za vključitev,
- predmetniki,
- učni načrti, katalogi znanj in izpitni katalogi.

ZPIMVI v 5. členu določa, da se pripravijo navodila za izvajanje programov. Podlaga za pripravo izvedbenih navodil za dvojezično izvajanje programov so predpisi na področju vzgoje in izobraževanja (Zakon o gimnazijah, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, ZPIMVI), prilagoditve programov, ki so jih sprejeli ustrezni strokovni sveti, ter Izvedbena navodila za izvajanje programa devetletne dvojezične osnovne šole. Dvojezična srednja šola omogoča nadaljnje dvojezično izobraževanje predvsem učencem, ki so končali dvojezično osnovno šolo, in podobno kot dvojezična osnovna šola zagotavlja:

- vpisanim dijakom pravico do izobraževanja v obeh jezikih,
- mladostnikom obeh narodnosti prijazen in kakovosten model dvojezične srednje šole, tako da se:

¹ Glej 2. člen ZPIMVI, Ur. l. RS 35/2001.

- zagotovi možnost izbire ravni zahtevnosti madžarskega jezika (kot materinščina ali kot drugi jezik na narodnostno mešanem območju v povezavi z različnimi načini jezikovne organizacije pouka) ter
- upoštevajo in ohranjajo načela dvojezičnega pouka.

Dvojezično izvajanje izobraževalnih programov – s poudarkom na razvijanju ključnih kompetenc pri vseh predmetih – omogoča vsem dijakom z narodnostno mešanega območja v Prekmurju ohranjati in razvijati lastno narodnostno identiteto oz. lastne narodnostne identitete.

PRILAGODITEV IZOBRAŽEVALNEGA PROGRAMA

Razen s prilagoditvami srednješolskih izobraževalnih programov, ki so opisane v nadaljevanju, se uresničevanje ciljev zagotavlja še:

- z zaposlovanjem ustrezno usposobljenih strokovnih delavcev (obvladovanje obeh učnih jezikov),
- z dodatnim usposabljanjem strokovnih delavcev (razvijanje sporazumevalne zmožnosti strokovnih delavcev v obeh učnih jezikih, usvajanje metodike dvojezičnega poučevanja),
- z učnimi gradivi v obeh jezikih (dvojezična učna gradiva),
- z zagotavljanjem dodatnih učnih sredstev in učil za izvajanje narodnostnega programa,
- s prilagojenimi normativi in standardi.

Da bi se lahko uresničevali cilji, opredeljeni v Zakonu o gimnazijah, Zakonu o poklicnem in strokovnem izobraževanju ter Zakonu o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, je Strokovni svet Republike Slovenije za splošno izobraževanje določil, da se izobraževalni program Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija² prilagodi na naslednji način:

Slovenščina in madžarščina sta v dvojezični slovensko-madžarski gimnaziji enakopravna predmeta in enakovredna učna jezika. Slovenščina se v prvih dveh letnikih poučuje na eni ravni, v 3. in 4. letniku pa lahko dijaki, ki na maturi opravljajo izpit iz madžarščine kot materinščine, v skladu s predmetnikom izberejo slovenščino z manjšim številom ur. Madžarščina se v vseh letnikih poučuje na dveh ravneh: kot materinščina in kot drugi jezik na narodnostno mešanem območju.

² Vir 1.

Na splošni maturi³ lahko dijak kot obvezni predmet izbere slovenščino ali madžarščino kot materinščino, kot izbirni predmet pa v skladu s maturitetnimi pravili tudi madžarščino⁴ ali slovenščino »kot drugi jezik v dvojezični slovensko-madžarski gimnaziji na narodnostno mešanem območju Prekmurja«⁵.

V učnih načrtih gimnazijskega programa so prilagoditve pri zgodovini, geografiji in likovni umetnosti.

POMOČ VPISANIM UČENCEM IZ ŠOL S SLOVENSKIM UČNIM JEZIKOM

V dvojezične izobraževalne programe se praviloma vpisujejo učenci, ki so končali dvojezično osnovno šolo, lahko pa se vpišejo tudi učenci, ki so končali osnovno šolo s slovenskim učnim jezikom, pod pogoji, ki so opredeljeni v 11. členu Zakona o gimnazijah ter 24. in 25. členu Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju. Tako enim kot drugim je treba omogočiti uspešno vključevanje v dvojezični pouk. Šola jim mora zagotoviti tudi svetovanje pri izbiri ravni predmeta madžarščina kot materinščina ali madžarščina kot drugi jezik na narodnostno mešanem območju in jih usmerjati v skupine na podlagi njihove dejanske sporazumevalne zmožnosti v tem jeziku.

Da bi omogočili enakovredno vključevanje učencev osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom tega območja v **program dvojezične slovensko-madžarske gimnazije**, lahko šola za bodoče dijake pred preverjanjem znanja madžarščine organizira različne oblike dodatnega jezikovnega usposabljanja v madžarščini (npr. jezikovni tečaj, poletni tabor na Madžarskem ipd.).

Dvojezična srednja šola lahko v sodelovanju z dvojezičnimi osnovnimi šolami ter osnovnimi šolami s slovenskim učnim jezikom na območju Prekmurja skrbi za medkulturni dialog in promoviranje madžarske kulture. V osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom v Prekmurju lahko z informiranjem in s promocijo svojih programov spodbuja odločitve, da v zadnjem vzgojno-izobraževalnem obdobju zainteresiranim učencem kot izbirni predmet ponudijo tudi madžarščino.

³ 4. člen Pravilnika o splošni maturi (UL 29/2008) in Maturitetni izpitni katalog za splošno maturo [http://www.ric.si/mma_bin.php/\\$filel/2009090713582183/\\$fileN/MIK-2011.pdf](http://www.ric.si/mma_bin.php/$filel/2009090713582183/$fileN/MIK-2011.pdf)

⁴ http://www.ric.si/splosna_matura/predmeti/madz_drugi_jezik/

⁵ http://www.ric.si/splosna_matura/predmeti/slo_drugi_jezik_prekmurje/

UČNI JEZIK

Pouk poteka pri vseh predmetih, razen pri pouku jezikov, dvojezično, tj. v slovenskem in madžarskem jeziku. Dijaki imajo v vseh fazah vzgojno-izobraževalnega procesa in pri drugih dejavnostih šole pravico sodelovati v svojem maternem jeziku, tj. slovenščini oz. madžarščini. Učitelji so dolžni pri svojem predmetu razvijati sporazumevalno zmožnost dijakov v obeh jezikih, tako da lahko dijaki uveljavljajo pravico do sodelovanja v vseh fazah vzgojno-izobraževalnega procesa v jeziku, ki ga izberejo.

Učitelji v programu dvojezične slovensko-madžarske gimnazije morajo pri vseh dijakih in pri vseh predmetih, razen pri pouku jezikov, načrtovati in izpeljati dvojezični pouk tako, da dijaki pridobijo in pri preverjanju znanja izkažejo obvladovanje strokovne terminologije v obeh učnih jezikih, in to ne glede na jezikovno organizacijo pouka.

Pri ocenjevanju so dijaki pri vseh predmetih, razen pri jezikih, ocenjeni na osnovi odgovorov v jeziku, ki ga sami izberejo.

Učitelji oz. strokovni aktivisti DSŠ morajo s pomočjo učnih načrtov določiti minimalna znanja na področju strokovne terminologije v obeh jezikih.

Vprašanja na listkih za ustni izpit pri maturi morajo biti dvojezična, za kar poskrbita Državni izpitni center (Ric) in šola.

V skladu z drugim odstavkom 8. člena ZPIMVI se izvajanje vzgojno-izobraževalnega dela lahko prilagodi tudi na ravni jezikovne organizacije pouka.

MOŽNI NAČINI JEZIKOVNE ORGANIZACIJE POUKA NA DSŠ

V vseh dvojezičnih izobraževalnih programih in pri vseh predmetih (razen pri jezikih) poteka pouk v obeh jezikih, tj. v slovenščini in madžarščini. Jezikovno organizacijo pouka je mogoče izvesti na različne načine oz. s kombinacijo modelov dvojezičnega poučevanja:

.....6

a. Ciljno vzporedna metoda – obravnava snovi poteka v enem učnem jeziku, poglobljanje, utrjevanje in povzetki z zapisom izrazja (strokovne terminologije) pa v drugem učnem jeziku; ciljno vzporedno metodo oz. ciljno usmerjeno, organizirano rabo/menjavo obeh učnih jezikov učitelj načrtuje skupaj z drugimi vidiki priprave pouka; v pripravi zapiše tudi, kolikšen delež pouka (vsebine oz. elementi učne ure) se izvaja v posameznem jeziku.

b. Timsko poučevanje dveh učiteljev – s timskim poučevanjem se omogoča uresničevanje ciljev dvojezičnega pouka, še posebej na področju programskih enot stroke v poklicnih in strokovnih programih. Timsko poučevanje se lahko izvaja v obsegu, ki ga omogoča Pravilnik o normativih in standardih v dvojezični srednji šoli.

c. Jezikovne učne skupine – organizirajo se z delitvijo jezikovno heterogenih oddelkov v homogene jezikovne skupine; šola se odloči, pri katerih predmetih ali fazah pouka jih bo organizirala; priporočljivo bi bilo, da se to zgodi pri predmetih z narodnostnimi vsebinami; če to ni mogoče, se pri teh predmetih pri obravnavi narodnostnih vsebin razmerje uporabe učnega jezika obrne v korist madžarščine. Pouk v jezikovno homogenih skupinah se lahko izvaja v obsegu, ki ga omogoča Pravilnik o normativih in standardih v dvojezični srednji šoli.

Pri timskem poučevanju ali poučevanju v jezikovnih učnih skupinah je treba zagotoviti učitelja z visoko sporazumevalno zmožnostjo v slovenščini in učitelja z visoko sporazumevalno zmožnostjo v madžarščini. Če ni mogoče zagotoviti učitelja predmeta (oz. strokovnega modula) z ustreznim znanjem madžarščine (drugega v timu), ga lahko ob zagotovljeni strokovni podpori iz ustreznega strokovnega aktiva začasno nadomesti učitelj madžarščine kot govorec jezika stroke.

Ne glede na jezikovno organizacijo pouka morajo učitelji dijakom omogočiti usvajanje strokovne terminologije v jeziku, ki ni njihova materinščina, vsaj na ravni minimalnih znanj. Obvladovanje le-te so dolžni tudi preverjati.

Možnosti jezikovne organizacije pouka se morajo predstaviti dijakom in njihovim staršem.

POUK MADŽARŠČINE KOT DRUGEGA JEZIKA NA NARODNOSTNO MEŠANEM OBMOČJU

Zaradi različne sporazumevalne zmožnosti dijakov v madžarščini, kar je predvsem posledica vpisa učencev, ki niso končali dvojezične osnovne šole, se pouk madžarščine kot drugega jezika na narodnostno mešanem območju v vseh srednješolskih izobraževalnih programih izvaja po načelu notranje diferenciacije.

Madžarščina kot drugi jezik na narodnostno mešanem območju je v dvojezični slovensko-madžarski gimnaziji izbirni predmet splošne mature, ki ga šola vsako leto ponudi dijakom. Zaradi razlik v sporazumevalni zmožnosti dijakov je za uspešno pripravo na maturo pri tem predmetu nujna učinkovita notranja diferenciacija pouka.

UČNA GRADIVA

Za izvajanje dvojezičnega pouka je v skladu s 6. členom ZPIMVI treba zagotoviti dvojezična učna gradiva, učna gradiva za madžarščino ter učna gradiva z narodnostnimi vsebinami oz. s temi vsebinami ustrezno dopolnjene prevode slovenskih učnih gradiv.

Ustrezna učna gradiva se zagotovijo:

- s prevajanjem slovenskih učnih gradiv,
- s prilagoditvami slovenskih gradiv (dodane narodnostne vsebine),
- s pripravo avtorskih učnih gradiv (učna gradiva za madžarščino kot drugi jezik na narodnostno mešanem območju, dodatki k prevedenim učnim gradivom) ter
- z uvozom učnih gradiv v madžarskem jeziku.

Prevedejo se tudi maturitetni in predmetni izpitni katalogi in ostala maturitetna gradiva.

OBVEZNE IZBIRNE VSEBINE

Obvezne izbirne vsebine v gimnazijskem programu so sestavni del izobraževalnega programa. Ponujajo možnost, da se z različnimi oblikami dvojezičnega izobraževanja dodatno razvija sporazumevalna zmožnost dijakov v obeh jezikih, ter prispevajo k razvijanju zavesti o pripadnosti narodnostni skupnosti, ohranjanju lastne kulturne tradicije in medkulturnemu dialogu (npr.

dvojezične ekskurzije s predstavitvami v obeh jezikih, simulacije podjetništva in igre vlog, obiski gospodarskih subjektov v Sloveniji in Republiki Madžarski, sodelovanje z madžarskimi in drugimi šolami v projektih, priprava in izvedba dvojezičnih kulturnih prireditev, tabori in športni dnevi, naravoslovni in naravovarstveni projekti, tečaji ipd.). Znotraj teh oblik je šola dolžna ponuditi dijakom vsaj eno strokovno ekskurzijo v času trajanja izobraževalnega programa. Za dijake programa dvojezične slovensko-madžarske gimnazije je strokovna ekskurzija na Madžarsko obvezna.⁶

SPREMLJANJE

Izvajanje pouka po teh izvedbenih navodilih je treba spremljati.

⁶ Glej vir 1.

VIRI

a. IZOBRAŽEVALNI PROGRAMI:

1. Dvojezična slovensko-madžarska gimnazija

<http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/gimnazija/programi.htm>

2. Model skupnega izvajana izobraževalnih programov SPI na narodno mešanem območju (iztekajoči se)

<http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/SPI/index.htm>

3. Ekonomski tehnik DV, SSI (iztekajoči se)

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2007/programi/Ssi/ekonomski_tehDV/ek-tehDV.htm

4. Ekonomski tehnik DV, SSI (od š. l. 2008/09)

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/drugi_del/Ssi/ekonomski_tehnik_DV/kazalo.htm

5. Strojni tehnik DV, SSI (iztekajoči se)

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2007/programi/Ssi/stroj_teh_dv/stroj_teh.htm

6. Strojni tehnik DV, SSI (od šol. leta 2008/09)

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/drugi_del/Ssi/strojni_tehnik_DV/kazalo.htm

7. Ekonomski tehnik DV, PTI (iztekajoči se)

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2008/programi/Pti/ekonom_tehnik_dv/ekonom_tehnik.htm

8. Ekonomski tehnik DV, PTI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/PTI/ekonomski_tehnik_dv/kazalo.htm

9. Strojni tehnik DV, PTI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/PTI/strojni_tehnik_dv/kazalo.htm

10. Gastronomija DV, PTI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/PTI/gastronomija_dv/kazalo.htm

11. Administrator DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/administrator_dv/kazalo.htm

12. Avtoserviser DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/avtoserviser_dv/kazalo.htm

13. Električar DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/elektrikar_dv/kazalo.htm

14. Inštalater strojnih inštalacij DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/instalater_strojnih_instalacij_dv/kazalo.htm

15. Mehatronik operater DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/mehatronik_operater_dv/kazalo.htm

16. Oblikovalec kovin – orodjar DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/oblikovalec_kovin_orodjar_dv/kazalo.htm

17. Pečar – polagalec keramičnih oblog DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/pecar_keramik_dv/kazalo.htm

18. Trgovec DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2009/programi/drugi_del/SPI/trgovec_dv/kazalo.htm

19. Gastronomske in hotelske storitve DV, SPI (določen na 114. seji SSPI dne 12. 12. 2008).

http://portal.mss.edus.si/msswww/programi2010/programi/SPI/gastronomske_hotelske_storitve_dv/kazalo.htm

b. SEZNAM PREDPISOV, KI SO PODLAGA TEM NAVODILOM:

Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, Ur. l. RS, št. 79/2006 z dne 27. 7. 2006.

Zakon o gimnazijah, Ur. l. RS, št. 1/2007.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja, Ur. l. RS, št. 35/2001 z dne 11. 5. 2001.

Zakon o maturi, Ur. l. RS, št. 1/2007 z dne 5. 1. 2007.

Pravilnik o normativih in standardih v dvojezični srednji šoli. UL RS 85/03, 100/07 in 67/08

Izvedbena navodila za izvajanje programa 9-letne dvojezične osnovne šole, 43. seja SSSI, 31. 5. 2001; 50. seja SSSI, 15. 5. 2002.

Skupni evropski referenčni okvir za jezike: <http://www.toolproject.eu/index.php?id=37&L=4>